

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA

PHÁT TRIỂN DU LỊCH TẠI QUẦN THỂ DI TÍCH
LỊCH SỬ - VĂN HÓA PHỐ HIẾN TỈNH HƯNG YÊN

Giảng viên hướng dẫn: Th.S Nguyễn Thị Anh Quyên

Sinh viên thực hiện : Đỗ Văn Chuẩn

Lớp : QLVH 9B

HÀ NỘI - 2012

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: GIỚI THIỆU VỀ PHỐ HIẾN	5
1.1. Vài nét về lịch sử và vị trí địa lý, dân cư vùng Phố Hiến	5
<i>1.1.1. Lịch sử Phố Hiến</i>	5
<i>1.1.2. vị trí địa lý</i>	6
<i>1.1.3. Đặc điểm dân cư Phố Hiến</i>	8
1.2. Quá trình hình thành và phát triển của đô thị cổ Phố Hiến	8
<i>1.2.1. Sự ra đời và tên gọi Phố Hiến</i>	8
<i>1.2.2. Quá trình mở rộng và phát triển hưng thịnh của Phố Hiến</i>	11
<i>1.2.3. Thời kỳ suy tàn của Phố Hiến</i>	17
1.3. Quần thể di tích lịch sử - văn hóa Phố Hiến và những giá trị của nó	18
<i>1.3.1. Quần thể di tích lịch sử - văn hóa Phố Hiến</i>	18
<i>1.3.2. Giá trị lịch sử - văn hóa quần thể di tích lịch sử - văn hóa Phố Hiến</i>	20
CHƯƠNG 2: TIỀM NĂNG DU LỊCH CỦA QUẦN THỂ DI TÍCH PHỐ HIẾN VÀ THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG DU LỊCH TRONG 10 NĂM TRỞ LẠI ĐÂY(2001-2011)	23
2.1. Tiềm năng du lịch của Phố Hiến	23
<i>2.1.1. Các di tích lịch sử - văn hóa – tín ngưỡng</i>	24
<i>2.1.2. Các di tích tín ngưỡng mang đặc điểm kiến trúc của người nước ngoài tại Phố Hiến</i>	32
<i>2.1.3. Tiềm năng du lịch lễ hội Phố Hiến</i>	35
<i>2.1.4. Phố Hiến - mảnh đất nhiều đặc sản và làng nghề truyền thống</i>	36
<i>2.1.5. Tiềm năng du lịch sinh thái nông nghiệp cảnh quan sông Hồng</i>	41
2.2. Thực trạng hoạt động du lịch tại quần thể di tích lịch sử văn hóa Phố Hiến trong 10 năm trở lại đây(2001-2011)	41

2.2.1. Khách du lịch	41
2.2.2. Cơ sở vật chất, dịch vụ phục vụ du lịch	43
2.2.3. Các chương trình - tour du lịch	45
2.2.4. Nguồn nhân lực phục vụ du lịch	47
2.2.5. Công tác quảng bá, xúc tiến du lịch.....	48
2.2.6. Thực trạng quản lý quần thể di tích Phố Hiến gắn với khai thác và phát triển du lịch tại Phố Hiến	50

CHƯƠNG 3: ĐỊNH HƯỚNG KHAI THÁC VÀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH TẠI PHỐ HIẾN.....54

3.1. Quyết định của thủ tướng chính phủ về bảo tồn và phát huy giá trị đô thị cổ Phố Hiến gắn với phát triển du lịch	54
3.2. Định hướng phát triển du lịch Hưng Yên đến năm 2020	55
3.3. Chiến lược phát triển du lịch lâu dài cho du lịch Phố Hiến	62
3.4. Một số giải pháp nhằm tăng sức hút khách du lịch đến với Phố Hiến ..	63
KẾT LUẬN.....	72

PHỤ LỤC

TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Hung Yên là một tỉnh ở trung tâm đồng bằng sông Hồng, nằm ở phía đông nam liền kề với thủ đô Hà Nội . Đây là một vùng quê văn hiến, vùng đất địa linh nhân kiệt, có nhiều người tài giỏi làm rạng danh quê hương đất nước . Không những vậy Hung Yên còn là một nơi tập trung nhiều di tích bậc nhất cả nước với 1210 di tích lịch sử - văn hóa trong đó có 158 di tích là cụm di tích được xếp hạng quốc gia, 73 di tích xếp hạng cấp tỉnh (Hung Yên đứng thứ 3 cả nước về số lượng di tích lịch sử - văn hóa) cùng hàng ngàn tài liệu và hiện vật có giá trị mà tiêu biểu trong số đó là quần thể di tích lịch sử - văn hóa Phố Hiến.

Vào thế kỷ XVI – XVII , Phố Hiến là trung tâm của trấn Sơn Nam , là thương cảng lớn nhất đàng ngoài, là chôn phồn hoa đô hội – một tiểu Tràng An. Khi kinh thành Thăng Long có 36 phố phường thì Phố Hiến có 23 phố phường, vì thế mà Phố Hiến nổi tiếng với câu ca: “thứ nhất kinh kỳ, thứ nhì Phố Hiến”. Trải qua những thăng trầm lịch sử cùng với sự biến đổi của thiên nhiên, Phố Hiến ngày nay chỉ còn lại một quần thể di tích, kiến trúc nghệ thuật với nhiều loại hình phong phú, đa dạng, cùng những thuần phong mỹ tục, những lễ hội dân gian truyền thống độc đáo, những làng nghề thủ công lâu đời...

Quần thể di tích lịch sử - văn hóa Phố Hiến bao gồm các công trình kiến trúc công cộng, những di tích tín ngưỡng tôn giáo, nhà thờ họ, dấu tích của phố phường, bến sông, thành và thị, nghĩa địa người nước ngoài, bia kí và những cổ vật lưu giữ tại các công trình kiến trúc.

Du lịch được coi là một ngành công nghiệp đặc biệt trên thế giới. Đây là ngành góp phần tích cực vào sự phát triển kinh tế, bảo tồn các giá trị văn hóa của địa phương đó. Chính vì vậy khi một địa phương có những chính sách phát triển du lịch, phấn đấu cải thiện thực trạng du lịch thì du lịch là một

trong những nhân tố quan trọng góp phần quyết định sự phát triển của địa phương đó.

Hung Yên nói chung và Phố Hiến nói riêng có rất nhiều tiềm năng để phát triển du lịch bởi lợi thế có nhiều di tích, danh lam thắng cảnh nổi tiếng, lễ hội dân gian truyền thống, văn hóa ẩm thực và làng nghề phong phú. Cụm di tích Phố Hiến có tới trên 128 di tích trong đó có 17 di tích được xếp hạng cấp quốc gia, 6 di tích được xếp hạng cấp tỉnh. Đó là một nguồn tài nguyên vô cùng to lớn để phát triển du lịch. Tuy nhiên việc khai thác các tiềm năng du lịch của Phố Hiến vẫn còn ở mức hạn chế, phát triển chưa tương xứng với tiềm năng. Cho nên việc đẩy mạnh hoạt động du lịch, khai thác các tiềm năng và lợi thế sẵn có của Phố Hiến để phát triển du lịch là một yêu cầu bức thiết để một mặt bảo tồn các giá trị di sản văn hóa của Phố Hiến, mặt khác thúc đẩy kinh tế địa phương phát triển. Vấn đề phát triển du lịch Phố Hiến càng có ý nghĩa hơn khi dự án quy hoạch tổng thể bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị đô thị cổ Phố Hiến gắn với phát triển du lịch đã được Thủ tướng chính phủ phê duyệt sẽ được thực hiện đi vào khai thác.

Xuất phát từ thực tế và yêu cầu trên và bằng kiến thức trong lĩnh vực bảo tồn di sản văn hóa gắn với khai thác và phát triển du lịch cộng với tình yêu quê hương sâu sắc, có nhiều điều kiện khảo sát thực tế, nên tôi đã chọn đề tài “phát triển du lịch tại quần thể di tích lịch sử - Văn hóa Phố Hiến tỉnh Hưng Yên” với mong muốn góp một phần gì đó vào việc thúc đẩy du lịch Phố Hiến, mặt khác gìn giữ được di sản văn hóa quý báu của dân tộc và nâng cao khả năng phát triển của địa phương.

2. Mục đích nghiên cứu.

- Nghiên cứu, tìm hiểu lịch sử, những giá trị lịch sử - văn hóa của quần thể di tích Phố Hiến để khai thác và phát triển du lịch.

- Nghiên cứu tiềm năng du lịch của Phố Hiến và thực trạng hoạt động du lịch trong những năm gần đây tại Phố Hiến để từ đó đề xuất định hướng

khai thác và phát triển du lịch, đồng thời nêu ra những giải pháp để khai thác có hiệu quả quần thể di tích này vào hoạt động du lịch.

- Nghiên cứu, đề xuất các giải pháp, kiến nghị để khai thác và phát triển du lịch bền vững, phát triển kinh tế địa phương đồng thời phát huy, bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống của Phố Hiến.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu:

+ Các di tích nằm trong quần thể di tích Phố Hiến, lễ hội dân gian, làng nghề và ẩm thực vùng Phố Hiến.

+ Thực trạng hoạt động du lịch tại Phố Hiến trong 10 năm trở lại đây (2001 – 2011).

- Phạm vi nghiên cứu: Nghiên cứu lịch sử văn hóa, những giá trị văn hóa đặc sắc có khả năng đáp ứng cho hoạt động du lịch tại quần thể di tích Phố Hiến.

4. Tình hình nghiên cứu

Có một số hội thảo và công trình nghiên cứu về Phố Hiến như sau:

- Hội thảo Quốc tế về đô thị cổ Phố Hiến tổ chức tại Hưng Yên vào tháng 12 năm 1992.

- Cuốn “ 170 năm ngày thành lập tỉnh Hưng Yên” do Nguyễn Phúc Lai chủ biên.

- Cuốn “Phố Hiến lịch sử và văn hóa” do Nguyễn Phúc Lai chủ biên.

Nhìn chung các công trình nghiên cứu trước đây về Phố Hiến mới chỉ tập trung làm sáng tỏ về lịch sử hình thành, vai trò của thương cảng Phố Hiến đối với nền kinh tế Việt Nam trong các thế kỷ XVII – XVIII chứ chưa đề cập đến tiềm năng phát triển vào hoạt động du lịch tại đây.

5. Phương pháp nghiên cứu

Để hoàn thành bài khóa luận này tôi đã sử dụng các phương pháp sau:

- Phương pháp mô tả

- Phương pháp liên ngành: Bảo tàng học, lịch sử học, xã hội học...
- Phương pháp điền dã: Phỏng vấn, chụp ảnh, khảo tả, so sánh, đánh giá.

6. Những đóng góp của khóa luận

- Tập hợp các nguồn tài liệu nghiên cứu, viết về Phố Hiến từ trước tới nay, trên cơ sở đó phân tích để thấy được các giá trị lịch sử - Văn hóa của quần thể di tích Phố Hiến.
- Làm rõ thực trạng khai thác và phát triển du lịch Phố Hiến trong 10 năm trở lại đây.
- Đề xuất một số định hướng, giải pháp để khai thác một cách hiệu quả nhất tiềm năng du lịch của Phố Hiến.

7. Bố cục của khóa luận

Chương 1: Giới thiệu về Phố Hiến

Chương 2: Tiềm năng du lịch của quần thể di tích Phố Hiến và thực trạng hoạt động du lịch trong 10 năm trở lại đây (2001 – 2011)

Chương 3: Định hướng khai thác và phát triển du lịch tại Phố Hiến

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Anthony Pharrington, *Những tài liệu của công ty Đông Ấn liên quan đến Phố Hiến*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

2. Đặng Văn Bài: *Suy nghĩ về việc bảo vệ và khai thác các di tích lịch sử và văn hóa ở Phố Hiến*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

3. Đặng Văn Bài, *Di tích lịch sử - văn hóa trong chiến lược phát triển du lịch*, Tạp chí văn hóa nghệ thuật – Hà Nội.

4. Đỗ Bang, *Mối quan hệ giữa các phố cảng Đàng Trong với Phố Hiến thế kỷ 17, 18*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

5. *Bản tin du lịch Hưng Yên*, Trung tâm thông tin xúc tiến du lịch Hưng Yên (2011).

6. Trần Bá Chí, *Quá trình thông thương giữa Xích Đằng - Phố Hiến với Càn Hải – Phù Thạch*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

7. *Du lịch Hưng Yên*, Trung tâm thông tin xúc tiến du lịch Hưng Yên (2012).

8. Nguyễn Đăng Duy – Trịnh Minh Đức, *Bảo tồn di tích lịch sử - văn hóa*, Trường đại học văn hóa Hà Nội (1993).

9. *Đại Việt sử kí toàn thư* (1991), tập 4, Hà Nội.

10. *Đại Nam nhất thống chí* (1971), tập 3, Hà Nội.

11. Châu Hải, *Người Hoa ở Phố Hiến trong mối quan hệ với người Hoa ở các đô thị Việt Nam cùng thời kỳ*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

12. Tăng Bá Hoành, *Di tích lịch sử - văn hóa tại Phố Hiến*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

13. Tăng Bá Hoành, *Phố Hiến qua kết quả nghiên cứu khảo cổ học*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

14. Th.s. Phạm Trung Hiếu chủ biên, *Di tích lịch sử - văn hóa Hưng Yên*, Bảo tàng tỉnh Hưng Yên (2008).

15. Phan Huy Lê, *Phố Hiến – những vấn đề khoa học đang đặt ra*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

16. PGS.TS Lê Hồng Lý – TS. Dương Văn Sáu – TS. Đặng Hoài Thu, *Giáo trình quản lý di sản văn hóa gắn với phát triển du lịch*, Trường đại học văn hóa Hà Nội (2009).

17. Nguyễn Phúc Lai chủ biên, *Hưng Yên 170 năm*, Sở VH TT Hưng Yên (2001).

18. Nguyễn Phúc Lai chủ biên, *Phố Hiến lịch sử - văn hóa*, Sở VH TT Hưng Yên (2008).

19. Trương Hữu Quýnh, *Sự ra đời và phát triển của Phố Hiến*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

20. Dương Văn Sáu, *Lễ hội Việt Nam trong sự nghiệp phát triển du lịch*, Trường đại học văn hóa Hà Nội (2004).

21. Trịnh Như Tấu, *Hưng Yên địa chí*, In tại nhà in Ngô Tử Hạ (1934).

22. Nguyễn Thịnh, *Bia chùa Chuông và bóng dáng Phố Hiến xưa*, Kỷ yếu hội thảo khoa học Phố Hiến, Sở VH TT Hải Hưng (1994).

23. Bùi Hải Yến, *Tuyển điểm du lịch Việt Nam*, Nhà xuất bản giáo dục – Hà Nội (2005).

24. *Định hướng phát triển du lịch Hưng Yên đến năm 2020*, sở văn hóa, thể thao và du lịch Hưng Yên (2010)

25. Các Webside :

- Hungyen.gov.com.vn

- Baohungyen.vn

- Hungyentourist.com.vn

- vietnamtourist.com.vn